

Aan
De minister van Financiën, Economische Zaken en Cultuur

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

Datum
2 september 2020

Ons kenmerk
Cft 202000114

Pagina
1/6

Onderwerp
Reactie op de tweede uitvoeringsrapportage 2020 Aruba

Uw kenmerk

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Bijlage

-

Geachte mevrouw Ruiz-Maduro,

Het College Aruba financieel toezicht (CAft) heeft op 19 augustus jl. de tweede uitvoeringsrapportage (UR) 2020 ontvangen. Conform artikel 17 lid 1 van de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht (LAft) ontvangt het CAft de UR uiterlijk zes weken na afloop van elk kwartaal. De UR over het tweede kwartaal had uiterlijk 11 augustus jl. ingediend moeten worden en is dus met een vertraging aangeleverd. Zoals gebruikelijk is deze brief tevens in afschrift verstuurd aan de minister-president en aan de voorzitter van de Staten.

In reactie op de (wereldwijde) Covid-19 crisis heeft Aruba op 15 maart jl. ingrijpende maatregelen moeten nemen waaronder de sluiting van het luchtruim. De impact hiervan op het begrotingsresultaat is verwerkt in de vastgestelde begroting. Op basis van de liquiditeitssteun vanuit Nederland en de aangepaste scenario's voor de heropening van de grenzen heeft Aruba een ontwerp begrotingswijziging (BW) opgesteld die een lichte verbetering laat zien van het begrotingsresultaat. Het Cft heeft op 9 juni jl. een advies op basis van artikel 10 van de LAft uitgebracht op de ontwerp BW¹. De ontwerp BW is echter nog niet vastgesteld door de Staten.

Toetsingskader

Als toetsingskader gelden de LAft en het protocol van 22 november 2018 (verder: protocol), met dien verstande dat de Rijksministerraad (RMR) op 27 maart jl.² op basis van artikel 23 lid 1 van de LAft heeft ingestemd met een afwijking van de van toepassing zijnde norm voor het financieringssaldo zoals vervat in artikel 14 lid 2 van de LAft en het protocol.

¹ Kenmerk: Cft 202000074

² Kenmerk: 2020-0000167044

Over de mate waarin van deze norm, en mogelijk andere normen uit de LAft en het protocol, kan worden afgeweken heeft het CAft op 24 juni jl.³ de RMR geadviseerd. Hierover is door de RMR nog geen besluit genomen.

Oordeel

Het Cft heeft bij zijn advies op de eerste UR aangegeven dat de kwaliteit van de UR moet worden verbeterd⁴. Bij de tweede UR zijn er enkele stappen gezet om de informatiewaarde te verhogen. Zo zijn er meer verklarende toelichtingen toegevoegd bij de afwijkingen van de begrotingsramingen en is het inzicht in de voortgang op de besparing van de personeelslasten vergroot. Ook is er meer informatie verstrekt over de voortgang bij de nulmetingen in het kader van de controleerbaarheid van de jaarrekening.

Het voorlopige resultaat komt in de tweede UR uit op een tekort van AWG 269 miljoen. Dit is een toename van AWG 266 miljoen ten opzichte van het tekort van AWG 3 miljoen bij de eerste UR. Voor het gehele jaar wordt in de ontwerp BW rekening gehouden met een tekort van AWG 1.114 miljoen. Ondanks de recente toename van het aantal Covid-19 gevallen op Aruba is het aannemelijk dat het tweede kwartaal, met de lokale lockdown en sluiting van de grenzen, het kwartaal zal zijn in 2020 met het slechtste begrotingsresultaat. Het resultaat voor het derde en vierde kwartaal zal naar verwachting gunstiger of minimaal gelijk zijn aan dat van het tweede kwartaal, uitgaande van het (deels) continueren van de loonsubsidieregeling, de faciliteit voor het MKB en de FASE-regeling. Op basis van deze aanname zou eind 2020 een kleiner tekort verwacht mogen worden dan nu in de ontwerp BW is opgenomen. De totale schuldenstand aan het einde van het tweede kwartaal bedraagt volgens de UR AWG 4.666 miljoen (117 procent van het bbp).

De personeelslasten zijn in de ontwerp BW met AWG 31 miljoen naar beneden bijgesteld, wat het gevolg is van de korting van 12,5 procent die Aruba heeft doorgevoerd op de personeelslasten van overheidspersoneel. De realisatie van de personeelslasten in de tweede UR is in lijn met deze verlaging. Verder blijkt uit de UR dat er in het eerste en tweede kwartaal een aanvullende besparing van AWG 3 miljoen is gerealiseerd met behulp van de instrumenten uit het Beleidsplan Verlaging Personeelslasten (BVP) zoals het beperken van de overwerkkosten. Het CAft roept Aruba op om te komen tot een de vaststelling van een integraal huisvestingsbeleid en een beleid om te besparen op externe krachten en vraagt Aruba de desbetreffende besparingen op te nemen in de begroting 2021.⁵

Op het gebied van het financieel beheer is er naar het oordeel van het CAft nog steeds te weinig vooruitgang geboekt. Het CAft benadrukt evenals bij zijn advies op de eerste UR, de noodzaak om de verantwoordingscyclus op orde te brengen.

³ Kenmerk: Cft 202000079

⁴ Kenmerk: Cft 202000071

⁵ Zie ook Nota Hervormingen Aruba, Regering van Aruba, 15 juni 2020.

De jaarrekeningen over de jaren 2016, 2017 en 2018 zijn nog niet vastgesteld. De jaarrekening 2016 en 2017 zijn in behandeling bij de Staten en het CAft doet een dringend beroep deze zo spoedig mogelijk vast te stellen. Het CAft geeft Aruba tot 1 december a.s. de tijd om de jaarrekeningen 2016 tot en met 2018 vast te stellen. Met Aruba is daarnaast de afspraak gemaakt dat over het boekjaar 2020 een accountantsverklaring wordt verkregen bij de financiële verantwoording in overeenstemming met een financieel stelsel voor bijzondere doeleinden. Het CAft verzoekt Aruba om bij de derde UR een planning op te nemen van de nog uit te voeren nulmetingen in het kader van de controleerbaarheid van de jaarrekening en daarbij aan te geven op welke wijze Aruba invulling geeft aan de aanbevelingen uit de nulmetingen.

Toelichting

Baten

De gerealiseerde baten komen in de tweede UR uit op AWG 518 miljoen, gelijk aan 54 procent van de totale baten in de ontwerp BW voor heel 2020. Ten opzichte van het eerste kwartaal zijn de baten toegenomen met AWG 208 miljoen, gelijk aan een stijging van 22 procent ten opzichte van de totale baten in de ontwerp BW. Het resultaat voor het derde en vierde kwartaal zal naar verwachting gunstiger of minimaal gelijk zijn aan dat van het tweede kwartaal, uitgaande van het (deels) continueren van de bestaande ondersteuningsmaatregelen. Het CAft verwacht op basis van deze aanname dat de baten beter zullen presteren dan waar nu in de ontwerp BW rekening mee wordt gehouden.

De directe belastingen zijn toegenomen van AWG 130 miljoen in het eerste kwartaal naar 233 miljoen in het tweede kwartaal. Deze stijging is gelijk aan 27 procent van de totale directe belastingen zoals opgenomen in de ontwerp BW. Dit resultaat is beter dan verwacht en is mede te verklaren door hogere opbrengsten uit loonbelasting, als gevolg van de liquiditeitssteun voor de loonsubsidiereregeling. Ook de dividendopbrengsten presteren beter, als gevolg van een tijdelijk verlaagd tarief voor de inkomstenbelasting op dividenden.

De indirecte belastingen zijn toegenomen van AWG 145 miljoen in het eerste kwartaal naar AWG 215 miljoen in het tweede kwartaal. Deze stijging is gelijk aan 19 procent van de totale indirecte belastingen zoals opgenomen in de ontwerp BW. Dit resultaat is beter dan verwacht door hogere opbrengsten uit de invoerrechten en de omzetbelasting, als gevolg van het eerder dan verwacht openen van de grenzen.

De overige baten komen uit op 70 miljoen, gelijk aan 35 procent van de totale overige baten in de ontwerp BW. De realisatie loopt hiermee achter op de verwachting met name als gevolg van nog niet ontvangen uitkeringen van deelnemingen en lagere opbrengsten uit erfpachten.

Lasten

De gerealiseerde lasten komen in de UR uit op AWG 799 miljoen, gelijk aan 39,1 procent van de totale lasten in de ontwerp BW voor 2020. De lasten zijn AWG 130 miljoen hoger dan in het tweede kwartaal van 2019.

De lasten zijn enerzijds hoger dan in 2019 als gevolg van de extra uitgaven aan sociale steunmaatregelen en ondersteuning van de AZV en SVB. Dit wordt deels gecompenseerd door de besparingen die de regering heeft doorgevoerd op onder meer de personeelslasten en de subsidies. Deze besparingen zijn reeds verwerkt in de ontwerp BW.

Personeelslasten

De totale personeelslasten komen in het tweede kwartaal uit op AWG 226 miljoen, hetgeen gelijk is aan 51,1 procent van de begrote personeelslasten in de ontwerp BW voor heel 2020. Bij de tweede UR 2019 was dit percentage 51,8 procent. De realisatie is daarmee in lijn met de ontwerp BW, waarbij reeds rekening is gehouden met de besparing op de personeelslasten van AWG 31 miljoen (12,5 procent). De verwachting van het CAft is dat aan de personeelslastennorm van maximaal AWG 476 miljoen in 2020 voldaan zal worden. Uit de tweede UR blijkt voorts dat er in het eerste en tweede kwartaal een besparing van AWG 3 miljoen is gerealiseerd met de instrumenten uit het BVP. In het tweede kwartaal zijn besparingen gerealiseerd als gevolg van uitstroom, verlaging indienstnemingen en het beperken van de overwerkkosten. De maatregelen van het BVP zijn niet eerder op deze wijze in de UR in beeld gebracht. Hiermee is het inzicht in de inzet en het resultaat van deze maatregelen verbeterd ten opzichte van de eerste UR 2020.

Saldo

In de ontwerp BW wordt rekening gehouden met lagere uitgaven als gevolg van bezuinigingen, de opening van de grenzen en daarmee een toename van de belastinginkomsten. Met name de loonbelasting en omzetbelasting presteren echter beter dan verwacht, ondanks de lockdown en de grenssluiting in het tweede kwartaal. Op basis van de tweede UR is de verwachting dat bij gelijkblijvende omstandigheden het tekort aan het eind van 2020 minder hoog is dan waar nu in de ontwerp BW rekening mee wordt gehouden. Uitgangspunt daarbij is dat steunmaatregelen vanuit de overheid (deels) worden voortgezet en dat de economie door de heropening van de grenzen verder aantrekt.

Kapitaaldienst

De kapitaaldienst noteert een positief resultaat van AWG 12 miljoen. De ontvangsten bedragen AWG 18 miljoen, grotendeels bestaande uit vrijgekomen afschrijvingen. De uitgaven van AWG 7 miljoen bestaan voornamelijk uit verstrekte studieleningen. Er is in 2020 daarnaast AWG 40 miljoen begroot voor investeringen, waarvan in het tweede kwartaal AWG 1 miljoen is gerealiseerd. Het CAft heeft in zijn advies bij de derde tranche liquiditeitssteun aangegeven dat voor investeringen terughoudendheid het uitgangspunt moet zijn.

Alleen indien het noodzakelijke vervangingsinvesteringen met hoge urgentie betreft, kan overwogen worden hiervoor een lening aan te trekken. Aruba kan dergelijke investeringen opnemen in de liquiditeitsprognose ten behoeve van de vierde tranche liquiditeitssteun⁶. Alle overige investeringen dienen integraal onderdeel uit te maken van de hervormingsagenda.

Financieringsbehoefte en schuldontwikkeling

In de begroting 2020 is een financieringsbehoefte opgenomen van AWG 1.647 miljoen. Dit bedrag is in de ontwerp BW bijgesteld naar AWG 1.410 miljoen, bestaande uit het begrote tekort van het land van AWG 1114 miljoen en de herfinanciering van aflopende leningen van AWG 296 miljoen. Aruba heeft instemming van de Rijksministerraad verkregen om de in 2020 aflopende leningen en de rentebetalingen te herfinancieren met buitenlandse leningen.

De tweede UR laat zien dat AWG 204 miljoen aan langlopende leningen is afgelost en dat AWG 118 miljoen aan rentebetalingen is verricht. Voor de herfinanciering is een langlopende lening aangegaan van AWG 243 miljoen. Het restant is gefinancierd met eigen middelen, vooruitlopend op het aantrekken van een tweede tranche van de buitenlandse financiering. De totale schuldstand aan het einde van het tweede kwartaal bedraagt AWG 4.666 miljoen (inclusief AWG 205,5 miljoen liquiditeitssteun uit de eerste en tweede tranche).

Financieel beheer

Geconstateerd is dat de behandeling van de jaarrekeningen 2016 en 2017 in de Staten nog niet heeft plaatsgevonden en dat de besluitvorming over de jaarrekening 2016 is aangehouden. Het CAft benadrukt opnieuw dat hiermee niet wordt voldaan aan artikel 17 van de LAft en aan de Comptabiliteitsverordening. In lijn met de brief van 22 januari jl.⁷ en zijn advies bij de eerste UR, geeft het CAft u tot 1 december a.s. de tijd om de jaarrekeningen over de jaren 2016, 2017 en 2018 vast te stellen. Ook vraagt het CAft Aruba om de verantwoordingscyclus 2019 geen verdere vertraging te laten oplopen. Dit is ook van belang om daarmee vast te stellen of Aruba daadwerkelijk een surplus heeft gehad in 2019.

Verder is uit de tweede UR en tijdens de technische sessie met de Directie Financiën, duidelijk geworden dat er beperkte voortgang is bij de nulmeting op de controleerbaarheid van de jaarrekening van het land. De tijdelijke sluiting van diverse overheidsgebouwen heeft aan deze vertraging bijgedragen. Daarnaast beschikt de auditfunctie van de Centrale Accountantsdienst (CAD) over beperkte capaciteit en is mede door de extra werkzaamheden voor de Directie Financiën in het kader van Covid-19, slechts beperkt invulling gegeven aan het opvolgen van de aanbevelingen uit de nulmetingen.

⁶ Kenmerk: Cft 202000079

⁷ Kenmerk: Cft 202000006

Kenmerk
Cft 202000114
Blad
6/6

Het CAft heeft begrip voor de bijzondere omstandigheden als gevolg van de Covid-19 crisis, maar vraagt toch om extra aandacht voor de verbetering van het financieel beheer. Het CAft verzoekt Aruba om bij de derde UR een planning op te nemen voor de resterende nulmetingen en de wijze waarop de aanbevelingen uit deze nulmetingen worden opgepakt en door wie. Deze moeten erop gericht zijn dat Aruba de overeengekomen doelstelling realiseert dat over het boekjaar 2020 een accountantsverklaring wordt verkregen bij de financiële verantwoording in overeenstemming met een financieel stelsel voor bijzondere doeleinden.

In de verwachting u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College Aruba financieel toezicht

Prof. dr. R.H.J.M. Gradus

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De minister-president van Aruba
De voorzitter van de Staten van Aruba
De directeur van de Directie Financiën van Aruba